Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Muistio

27.3.2024

VN/9968/2024
VN/9968/2024-SM-1

Lainsäädäntöneuvos Annika Parsons
puh 0295 488 279

Hallintovaliokunta 3.4.2024

HE 2/2024 vp - Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi hyvinvointialueesta annettua lakia, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettua lakia, pelastustoimen järjestämisestä annettua lakia ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annettua lakia.

Esityksen mukaan hyvinvointialueiden ja valtion välisiä neuvottelukuntia ja neuvotteluita sekä valtioneuvoston asettamia valtakunnallisia strategisia tavoitteita koskevat säännökset yhtenäistettäisiin ja niitä koskeva sääntely siirrettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetusta laista ja pelastustoimen järjestämisestä annetusta laista hyvinvointialueesta annettuun lakiin. Hyvinvointialueesta annettuun lakiin lisättäisiin täsmennetyt säännökset Valtiovarainministeriön tehtävistä hyvinvointialueiden ohjauksessa.

Ehdotetuilla laeilla yhtenäistettäisiin hyvinvointialueiden valtion ohjausta, selkeytettäisiin valtiovarainministeriön roolia ohjauksessa sekä varmistettaisiin, että hyvinvointialueiden ohjaus on yhteensopivaa valtioneuvoston asettamien talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

SISÄMINISTERIÖN ASIANTUNTIJALAUSUNTO

Sisäministeriö on ollut mukana valtiovarainministeriön asettamassa työryhmässä, jossa valmisteltiin esityksessä olevat ehdotukset.

1. Laki hyvinvointialuelain muuttamisesta

11 §. *Hyvinvointialueiden seuranta, ohjaus ja laillisuusvalvonta;*

12 §. *Hyvinvointialuetalous osana julkisen talouden suunnitelmaa*; ja

12 a §. *Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet.*

Pelastustoimen järjestämislain 7 §:n mukaan sisäministeriön tehtävänä on huolehtia pelastustoimen yleisestä valtakunnallisesta ohjauksesta, strategisesta suunnittelusta ja kehittämisestä sekä normi- ja informaatio-ohjauksesta sen mukaan kuin pelastustoimen järjestämislaissa tai muussa laissa säädetään. Hyvinvointialueiden tehtävänä on vastata pelastustoimen järjestämisestä ja pelastustoimen palvelujen tuottamisesta niin, että ne turvaavat perusoikeuksien toteutumisen ja valtakunnallisen järjestelmän toimivuuden. Sisäministeriön johtamistehtävistä säädetään tarkemmin pelastuslaissa. Hyvinvointialueen pelastustoimen valvonnasta säädetään pelastustoimen järjestämislain 17 §:ssä.

Esitetyn hyvinvointialuelain 12 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto vahvistaisi vähintään joka neljäs vuosi valtakunnalliset strategiset tavoitteet hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja ***pelastustoimen tehtävien hoitamiseksi yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti***. Valtakunnallisissa tavoitteissa olisi otettava huomioon valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet.

Sisäministeriön pelastusosasto pitää hyvänä, että esitetyn hyvinvointialuelain 12 §:n 1 momentin rakenteen ja lausejärjestyksen perusteella hyvinvointialueiden tehtäviä koskevissa valtakunnallisissa tavoitteissa ja sisäministeriön ohjauksessa voitaisiin jatkossakin painottaa ensisijaisesti yhdenvertaisten ja laadukkaiden sekä kustannusvaikuttavien pelastustoimen palvelujen toteutumista hyvinvointialueilla niin, että ne turvaavat perusoikeuksien toteutumisen ja valtakunnallisen järjestelmän toimivuuden. Ministeriöiden ohjausvastuu hyvinvointialueiden ohjauksessa perustuu sekä hyvinvointialueita että toimialoja koskevaan lainsäädäntöön. Sisäministeriön ohjausta toteutetaan ensisijaisesti pelastustoimen järjestämislain ja pelastuslain nojalla. Lainsäädännön mukaan sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo yleisesti pelastustointa ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa. Sisäministeriön tehtävänä on huolehtia myös pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä sekä kehittää eri ministeriöiden ja toimialojen yhteistoimintaa pelastustoimessa. Sisäministeriö katsoo, että hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden ohjausta tulee yllä todettujen tavoitteiden saavuttamiseksi toteuttaa yhteensovitetusti ja huomioida siinä sekä substanssiohjausta määrittävät että finanssipoliittiset tavoitteet.

13 §. *Hyvinvointialueneuvottelukunta*

Hyvinvointialuelain esitetyssä 13 §:ssä säädetyn hyvinvointialuetalouden –ja hallinnon neuvottelukunnan nimi muutettaisiin ja tehtäviä laajennettaisiin. Uuteen hyvinvointialueneuvottelukuntaan yhdistettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen neuvottelukuntien tehtävät. Hyvinvointialuelain 13 §:n 2 momentin 3 – 5 kohdat olisivat uusia ja ne vastaisivat pääosin sisällöllisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa ja pelastustoimen järjestämislaissa.

Esityksessä on huomioitu nykyiset pelastustoimen neuvottelukunnan tehtävät. Sisäministeriön pelastusosastolla ei ole huomautettava esitykseen.

13 a §. *Neuvottelu hyvinvointialueen kanssa*

Pelastustoimen järjestämislaissa olevat säännökset hyvinvointialueiden valtakunnallisista tavoitteista sekä ministeriöiden neuvottelusta hyvinvointialueen kanssa kumottaisiin ja ne lisättäisiin hyvinvointialuelain 13 a §:ään.

Esityksen mukaisesti valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö neuvottelisivat jatkossa vuosittain hyvinvointialueen kanssa hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvien tehtävien toteuttamisesta ja hyvinvointialueen taloudenhoidosta. Sisäministeriön pelastusosastolla ei ole huomautettavaa esitykseen.

2. Laki pelastustoimen järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

8 §. *Valtakunnalliset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle sekä neuvottelut hyvinvointialueen kanssa*.

Pykälässä huomioitaisiin hyvinvointialuelain uudet säännökset hyvinvointialueiden valtakunnallisista tavoitteista sekä valtion ja hyvinvointialueen välisistä neuvotteluista. Pykälä sisältäisi nykyisen sääntelyn sijasta informatiivisen viittauksen hyvinvointialuelakiin. Pykälän otsikko muutettaisiin vastaamaan pykälän ehdotettua sisältöä.

Sisäministeriön pelastusosastolla ei ole huomautettavaa esitykseen.

9 §. *Pelastustoimen neuvottelukunta*.

Pykälä kumottaisiin hyvinvointialuelain 13 §:ään ehdotetun muutoksen johdosta. Kyseisessä 13 §:ssä säädettäisiin hyvinvointialueneuvottelukunnasta.

Sisäministeriön pelastusosastolla ei ole huomautettavaa esitykseen.

10 §. *Sisäministeriön neuvottelut hyvinvointialueen kanssa*.

Pykälä kumottaisiin ja korvaavat säännökset hyvinvointialueiden valtakunnallisista tavoitteista sekä ministeriöiden neuvottelusta hyvinvointialueen kanssa lisättäisiin hyvinvointialuelain 13 a §:ään. Sisäministeriön pelastusosastolla ei ole huomautettavaa esitykseen sen lisäksi, mitä edellä hyvinvointialuelain 13 a §:n kohdalla todetaan.

Säädösmuutoksilla on vaikutuksia ministeriöiden toimintaan. Ministeriöissä tapahtuvan ohjauksen yhteensovittamiseksi valtiovarainministeriö asettaa tarvittavat johto- ja muut yhteistyörakenteet. Sisäministeriö pitää hallituksen esityksen mukaisia säädösmuutoksia perusteltuina, mutta huomauttaa, että lainsäädännön toimeenpanon tueksi asetettavat uudet valtioneuvostotasoiset yhteistyörakenteet eivät saa muodostua käytettävissä olevien voimavarojen kannalta liian kuormittaviksi. Ohjausjärjestelmän tarpeellista kehittämistä tulee jatkaa prosessien sujuvoittamiseksi.